

ІВАН ЯКОВИЧ ФРАНКО (1856-1916)

Зміст

Збірка «З вершин і низин» (Львів, 1887)	1
«Гімн» (1880).....	1
Аналіз вірша «Гімн».....	2
«Сікстинська мадонна» (1881).....	3
Аналіз сонета І.Франка «Сікстинська мадонна».....	3

Збірка «З вершин і низин» (Львів, 1887)

1. Історія створення. У цей період І.Франко був уже відомим громадським діячем, знаним письменником і вченим, твори якого читали й перекладали в Києві, Петербурзі, Варшаві, Відні.

1893 року І. Франко видає друге, доповнене, видання збірки «З вершин і низин», у якій вміщено значну кількість поезій першого десятиліття літературної діяльності письменника, написаних у різний час і з різного приводу.

Ця поетична збірка репрезентувала двадцятилітній поетичний досвід

2. Присвята. Збірка присвячена дружині - Ользі Хоружинській

3. Композиція. Розділи другого видання:

1-ий розділ «De profundis» («З глибини») поділяється на **цикли**: «Веснянки», «Осінні думи», «Скорбні пісні», «Нічні думи», «Думи пролетарія» і «Excelsior!» («Вище!»);

2-ий розділ — «Профілі і маски», цикли: «Поезія», «Поет», «Україна», «Карта любові», «Знайомим і незнайомим», «Зів'яле листя», «Оси»;

3-ий розділ «Сонети», що має два цикли: «Вольні сонети» і «Тюремні сонети»;

4-ий розділ «Галицькі образи»;

5-ий розділ «Жидівські мелодії»;

6-ий розділ: поема «Панські жарти»;

7-ий розділ «Легенди».

4. Перший вірш збірки. Збірку відкриває вірш **«Гімн»** («Вічний революціонер», 1880). Поет оспівує невмирущий революційний дух народів, віковичну боротьбу проти гніту й поневолення, боротьбу «за поступ, щастя й волю».

«Гімн» (1880)

Вічний революціонер — Дух, що тіло рве до бою, Рве за поступ, щастя й волю, Він живе, він ще не вмер. Ні попівськії тортури, Ні тюремні царські мури, Ані війська муштровані, Ні гармати лаштовані, Ні шпionське ремесло В грiб його ще не звело.	Він не вмер, він ще живе! Хоч від тисяч літ родився, Та аж вчора розповився І о власній силі йде. І простується, міцніє, І спішить туди, де дніє; Словом сильним, мов трубою Міліони зве з собою,- Міліони радо йдуть, Бо се голос духа чуть.	Голос духа чути скрізь: По курних хатах мужицьких, По верстатах ремісницьких, По місцях недолі й сліз. І де тільки він роздається, Щезнуть сльози, сум, нещастя. Сила родиться й завзягта Не ридать, а добувать, Хоч синам, як не собі, Кращу долю в боротьбі.	Вічний революціонер — Дух, наука, думка, воля — Не уступить пiтьми поля. Не дасть спутатись тепер. Розвалилась зла руїна, Покотилася лавина, І де в світі тая сила, Щоб в бігу її спинила, Щоб згасила, мов огень, Розвидняючийся день?
---	---	--	--

Аналіз вірша «Гімн»

1. **Рід.** Лірика

2. **Жанр:** гімн

3. **Тематика:** громадянська лірика.

4. **Напрямок:** модернізм.

5. **Збірка:** «З вершин і низин»

6. **Композиція:** 4 строфи. Вірш можна поділити на 3 частини: «Вічний революціонер», «Він не вмер, він ще живе», «Розвалилась зла руїна».

7. **Сюжет.** Захоплення невмирущим духом боротьби за щастя і волю → поширення та розповсюдження визвольного руху → народження сили і наснаги, які потрібні для боротьби → віра в перемогу.

8. **Тема.** Прагнення волі і боротьбу за свободу зупинити неможливо.

9. **Ідея:** заклик до активної життєвої позиції, до боротьби за зміни, за справедливе суспільство; прогрес людства зупинити не можна; заклик до оптимізму.

10. **Провідний мотив:** боротьба народу за своє майбутнє, непохитна віра в перемогу, пошук шляхів до волі і правди

11. **Ліричний герой.** Ліричний герой, який самовіддано бореться проти світового зла, темряви, примітивності. Він — «дух, що тіло рве до бою», це все те, що зумовлює поступ людства, — «наука, думка, воля», що ніколи «не уступить п'їтьмі поля» (суспільній реакції). Риторичним запитанням: «І де в світі тая сила, / Щоб в бігу її спинила?» — поет стверджує марність такої спроби. Дух, що тільки «вчора розповився», рвучко простує туди, де розвиднюється, він на весь голос скликає до себе мільйони пригноблених, безправних, які прагнуть позитивних змін, справедливого суспільного устрою. Його голос розходиться «по курних хатах мужицьких, по верстатах ремісницьких» і дає людям наснагу, породжує в них силу й завзяття: «Не ридать, а добувати хоч синам, як не собі, кращу долю в боротьбі». Ліричний герой наголошує на перетворювальній силі «науки, думки й волі». Саме вони протистоять тій «п'їтьмі», що здавна принижувала людину, зводила її до становища раба.

12. **Настрій.** Оптимізм, впевненість.

13. **Образи.** *Людей:* мільйони — народ, який прозрів; сини — майбутнє нації; попи, царі, військові, шпїони, тюремники; «вічний революціонер»; *предметів і явищ:* хати мужицькі, верстати ремісницькі, місця недолі й сліз; зла руїна; лавина

14. **Символічні образи:** вічний революціонер - символ одвічного прагнення людини до кращого, творчого начала в людині; «дух, наука, думка, воля»;

тюремники — зло минулого;

зла руїна — минулий світ, який падає під тиском нового життя;

лавина — знищення зла;

розвидняючийся день — прийде шне.

15. **Художні засоби**

Анафора: «Ні попівські тортури, Ні тюремні царські мури, Ані війська муштровані, Ні гармати лаштовані, Ні шпїонське ремесло»

Епітет + порівняння «Словом сильним, мов трубою»

Метафори: «Вічний революціонер — Дух, наука, думка, воля»; «Розвалилась зла руїна, Покотилася лавина»

Порівняння: «словом сильним, мов трубою, мільйони зве з собою», «щоб згасила, мов огонь, розвидняючийся день?»

Антитеза — «дух, наука, думка, воля» — «п'їтьма»

Метафора + риторичне питання «І де в світі тая сила, щоб в бігу її спинила, щоб згасила, мов вогонь, розвидняючийся день?»

Використання дієслів, які передають рух: рве, розповився, йде, простується, спішить, покотилася.

16. **Віршовий розмір.** Чотиристопний хорей, що створює ритм, який імітує ходу

рішуче налаштованих вибороти волю мільйонів.

17. **Римування:** суміжне

«Сікстинська мадонна» (1881)

<p>Хто смів сказати, що не богиня ти? Де той безбожник, що без серця дροжі В твоє лице небесне глянуть може, Неткнутий блиском твоєї краси? Так, ти богиня! Мати, райська роже, О глянь на мене з своєї висоти! Бач, я, що в небесах не міг найти Богів, перед тобою клонюся тоже.</p>	<p>О бозі, духах можеш сумнівати І небо й пекло казкою вважати, Та ти й краса твоя – не казка, ні! І час прийде, коли весь світ покине Богів і духів, лиш тебе, богине, Чтить буде вічно – тут, на полотні.</p>
--	---

Аналіз сонета І.Франка «Сікстинська мадонна»

1. Рід – лірика
2. Жанр – сонет.
3. Тематика – інтимна
4. Збірка – «З вершин і низин»
5. Історія написання. Подорожуючи 1904 р. Італією, Іван Якович був вражений картинами Санті Рафаеля. Вони і стали поштовхом для створення поезії.
5. Тема: захоплений опис Сікстинської Мадонни з однойменної картини Рафаеля.
6. Ідея: утвердження вічної цінності великих творів мистецтва, їх загальнолюдське значення – пробуджувати захоплення, подив, давати естетичну насолоду.
7. Основна думка: справжня краса невіддільна від добра; возвеличення матері-жінки; непереборний вплив мистецтва на душу людини.

8. Провідний мотив – захоплення поета образом жінки, яку підніс над світом талант знаменитого художника.
9. Ліричний герой твору схиляється перед Богородицею як утіленням материнства і жіночності, краси, ніжності. Він не просто захоплюється Мадонною, а готовий боронити світлий образ, що видно з перших рядків сонету: «Хто смів сказати, що не богиня ти? Де той безбожник». Майже гнівно звучить запитання, що тільки підтверджує щирість відчуттів. Герой не розуміє, як можна байдуже дивитися на цю картину, для нього це рівноцінно байдужості до мистецтва взагалі. В утвердженні краси й духовності Мадонни ліричний суб'єкт вдається до крайнощів, відкидаючи всіх богів і гіперболізуючи одну богиню — Сікстинську Мадонну. Подібно до Великих Данте та Петрарки Іван Франко прославляв ідеалізовану жіночність.

10. Образи-символи

Діва Марія - свята материнська любов, високе духовне начало, краса мистецтва, творче натхнення, кохання, муза, що надихає на творчість

На картині вона зображена босоногою з немовлям на руках. Вражає її сумний тривожний погляд, але відчувається сила духу, доброта та готовність в будь-яку мить спуститися на землю, залишившись недоступною для зла.

Роза – символ дівочої чистоти, краси, любові.

11. Художні засоби

Гіпербола: «І час прийде, коли весь світ покине Богів і духів, лиш тебе, богине, Чтить буде вічно — тут, на полотні»..?

Антитези: “що не богиня ти?”, “Так, ти богиня!”

Епітети: “лице небесне”, “райська роже”

Звертання: “Так, ти богиня!”

12. Віршовий розмір – п'ятистопний ямб

Джерела

- Авраменко О.** Українська література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. серед. освіти / О.Авраменко, В.Пахаренко. — К. : Грамота, 2018.
- Борзенко О. І.,** Лобусова О.В. Українська література (профільний рівень) : підруч. для 10 класу закл. заг. серед. освіти. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018.
- Зінченко Ж.В.** Паспорт літературного періоду. 10 клас. — Полтава, 2018.
- Коваленко Л. Т.,** Бернадська Н.І. Українська література (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018
- Паращич В. В.** Українська література. 10 клас. Академічний рівень. Плани-конспекти уроків для шкіл з українською мовою навчання.— Х.: Вид-во «Ранок», 2010
- Слоньовська О. В.** Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Українська література (профільний рівень) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. — Київ : Літера ЛТД, 2018.
- Усі уроки української літератури в 10 класі.** Академічний та рівень стандарту / О. П. Ващенко, С. М. Головатюк, Г. Д. Корнух, Л. В. Манян, В. Г. Сухенко, Н. І. Счастливцева / Упоряд. О. М. Чхайло — Х. : Вид. група «Основа», 2010.
- Фасоля А. М.,** Яценко Т. О., Уліщенко В. В., Бійчук Г. Л., Тименко В. М.. Українська література. Рівень стандарту : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — Київ : Педагогічна думка, 2018.